

Vsi posli se likvidirajo, kakor borza opredeljuje. Vse posle, izven ročnih, razrešavajo stranke direktno med seboj. Ročni posli se razrešavajo pri posebnih „uradih za obračunanje“. (Abrechnungs- oder Arrangement-Bureau).

Prvi trije omenjeni posli se štejejo med efektivni promet borze, ker prodajalec blago v resnici izroči kupcu, dočim so dobavni in ročni posli špekulativni, ker stranke računijo samo na dobiček, kateri je lahko doseči na različni dnevne cene in one, katera bo v času likvidacije posla. Prodajalec torej, kateri sklepa dobavni ali ročni posel, nema blaga, katerega bi mogel izročiti kupcu; posel se torej sklepa: in bianco, — efektuiranje posla se mora odgoditi na stanoviti rok, kakor: medio (petnajstega), ultimo (zadnjega) jednega prihodnjih mesecev, — nadalje na letni rok, na jesenski rok itd.

Ročni posli so efektivni, če se na ustanovljeni rok likvidira posel faktično z blagom; v nasprotnem slučaju so špekulativni, ker stranke likvidirajo posel z izplačilom razlike, katera nastane izmed pogojene cene in one, katera se pokaže na dan likvidacije. Tako so nastale od trgovine igre, katere so na borzah poznate pod imenom: agiotage (Börsen-Spiele, Wette).

Poprej so trgovci posredovali zameno blaga med producenti in konsumenti, ter je v preprodaji bila tudi njih korist. Dandanes iščejo dobiček največ v razliki cene na različnem tržišču in v različnih časih. Mnogi praktiki mislijo, da je način razrešenja posla v izročbi in prejemu blaga zelo riskantna špekulacija, posebno če se misli na velike količine blaga. Importerji prekomorskega blaga sklepajo navadno s kupcem kontrakte za prodajo blaga in ga šele potem mislijo naročiti in kupiti v prekomorskih deželah.

Ako pregledamo statistiko o sklenjenih kupčijah na svetovnih borzah, se lahko uverimo, da število špekulativne trgovine stoji proti efektivni, kakor 20: 1. Na borzi v Berlinu je sodelovalo na pr. pred par leti okoli 250 trgovskih hiš, dokazalo se je pa, da 100 od njih niso imele nikdar ne magacina, ne žita v zalogi, ter so ti pseudo-trgovci z žitom delali samo z diferenco na ceni. Letni promet je iznašal torej kakšnih 27 mil. hl, — a v Berlinu je v resnici prišlo samo dvajseti del in 19/20 je iznašala špekulacija „in bianco“! In kako se špekulira?

Špekulant mora skrbno zasledovati dogodke v produktivnih deželah in na različnih tržiščih; on zasleduje izvestja o lepem in godnem vremenu, pretresuje statistiška izvestja o žetvah in setvah, ter jih primerja z vspehom prejšnjih let; on zasleduje izvestja o eksportu in importu blaga iz družih dežel, spoznava množino sklenjenih efektivnih in špekulativnih poslov, promatra padanje in rastenje cene blagu. Potem mora vse to dovesti v sklad s političkim prilikami, vzeti v poštev trgovske državne ugovore, nove ceste in kraje za prodavanje blaga in šele potem ustvarja svoje mnenje o aktualnih prilikah na tržišču, kombinira za prihodnost, — on torej špekulira! Pri tem

pa je potrebno seveda veliko razumnosti, duha, prakse in — sreče!

Špekulant mora biti vedno pripravljen na vse mogoče slučaje pri kupčiji. Če ravno se odloči, skleniti posel na podlagi najsigurnejših in najtočnejših računov, — mora vkljub temu biti pripravljen, da se mu posel lahko ponesreči, — pripravljen mora biti torej na zgubo. — Špekulant mora biti premožen in dober gospodar. Prej nego se odloči za kak posel, ne sme misliti na dobiček, ampak mora sam sebe vprašati, koliko sme zgubiti. Kdor ne dela tako, pride kmalu ob svoje premoženje, če nima posebne — sreče!

Dandanes so pozabili ljudje, da je špekulacija podlaga pravega trgovskega posla in tolmačijo isto kot borbo za dobiček na razlikosti cene. Ta način tolmačenja špekulacije je že star, tako da so se že v srednjem veku trudile države, omejiti špekulacijo z izdajo raznih zakonov, — ali zastonj! V 17. veku je zabranila Holandija prodajo blaga „in bianco“, — ali ta zakon ni pomagal. Od tega časa so skušale države zaprečati slabe strani špekulacije, dokler ni bil l. 1824. izdan v Holandiji prvi reglement za sklepanje špekulativnih in ročnih poslov na borzi; danes ga imajo že vse borze. (Dalje sledi).

Pepel kot izvrstno in ceno gnojilo travnikom in deteljiščem.

Kar je najcenejšega in največ vrednega, zavrača najrajši naš slovenski kmet. Žalost obide človeka, ko vidi, da kmetič, kateremu primanjkuje hlevskega gnoja, siplje pepel na cesto, v jarke in na druge kraje, kjer nima nobene vrednosti. Kdaj bomo že vendar prišli do spoznanja? Da se prepričaš, dragi rojak, hočem ti tukaj povedati, kakšne redilne snovi se nahajajo v pepelu. Pepel je bogat na kaliju, fosforovi kislini in apnu. Največ kalija (nad 15 odstotkov) se nahaja v bukovem pepelu, največ fosforove kisline (4½ odstotka) se pa nahaja v pepelu iz jelovega lesa, posebno iz smrek. Torej vidiš, da je pepel bogat skoraj na vseh tistih snoveh, katere potrebuje rastlina. Ako bi imel pepel še dušik v sebi (v podobi amonijaka ali solitarne kisline), pa bi ga morali prištevati k glavnim gnojilom. Pepel je izvrstno gnojilo za travnike in deteljišča; on pospešuje, da trava in detelja bolj raste. Čudovito ugodno pospešuje pepel rast različnih detelj po travnikih. Kjer ni bilo prej nobene detelje videti, tam nam ona začne bujno rasti, če smo gnojili s pepelom. Ker vpliva pepel tako ugodno na rast detelje, izboljša se travniški pridelek v vsakem oziru. Zaradi primešane detelje je tako seno dosti bolj tečno. Prav dobro se nam obnaša pepel na deteljišču, posebno pa večletni lucerni. Ako hočemo s pepelom postreči našim travnikom in deteljiščem, treba ga je v

zadostni meri raztrositi. Če pepelimo premalo, ostane nam vse na vrhu; zemlja pridrži vse na vrhu in korenine dobijo premalo. Za en hektar potrebujemo 30 do 35 hektolitrov pepela. Pepel je trositi spomladi, kakor hitro začne zeleneti trava in detelja; trosi se pa pri vlažnem vremenu. Če si s pepelom dobro pognoji travnik, izda tako gnojenje tudi za več let. Če imaš premalo pepela, pa je bolje, da pognojiš vsako leto en del travnika. S takim gnojenjem začni tam, kjer je travnik najbolj pust. Zbirajte dragi slovenski kmetje pridno pepel, ker on je po ceni. Ne mečite ga na cesto in na druge nepriljavne kraje, ker tisti, kateri ne mara pepela, tudi ne mara denarja; in ako vržeš pepel na cesto, vržeš tudi denar ž njim. Razun navadnega lesnega pepela je poraben tudi premogov pepel, dasi je ta manj vreden. Veliko premogovega pepela odpade pri železničnih postajah in pri tovarnah. Ta pepel ima prav malo redilnih snovij v sebi, a dober je za rahljanje težke in mrzle zemlje. Dobro je tudi trositi premogov pepel pod živino, da se potem s takim gnojem rahlja težka in vlažna zemlja. Najbolj se da porabiti za kompost, katerega naši kmetovalci ravno tako malo poznajo, kakor gnojenje s pepelom. Ker ravno o pepelu govorimo, hočem še tudi omeniti pepel, ki je poraben za kompost, sam pa ima malo redilnih snovij. To je izlužen pepel. Njemu manjka posebno kalija, ki preide v lug. Z lugom, katerega več ne rabimo, kaže polivati kompost. Tako dragi bralec, sem ti povedal na kratko gnojenje s pepelom. Želim, da bi se ga poprijel in videl boš, da ti bo donášalo prijeten dobiček.

Poučni in zabavni del.

Po smrti.

Sentimentalna črtica. — Spisal Maksimiljan.

„Ali moram kaj zato, prijatelj? — Nič, prav nič. Pusti me, ne ugovarjaj, saj vendar vidiš, da ne more biti drugače. Pomisli celo stvar, presodi, uglobi se v situvacijo! — Meni se zdi, da mora tako biti in ostati, in tega ne spremeniš ne ti, ne jaz, niti kdo drugi.“

„Ali dragi moj, saj ona je že mrtva!“

Kaj mrtve, kaj me to briga, — za vraga! — Za me ni mrtva, za me še živi, njena duša se spaja z mojo kakor pred letom, še vedno čutim njen topli dih, njen gorki poljub in strastni objem, še vedno slušam njeno tiho, boječe, koprneče šepetanje, — ah, vidim jo vsako sekundo, vsako minuto in uro, kako ihti in se smeje, kako upira v me svoje velike sanjeve oči, kako me sprašuje: Ali me še ljubiš, ko bivam daleč . . . daleč od tebe?

Prijatelj, in ti se čudiš, ti ne veruješ? Adjunkt Vinko je strmél, koncipijent Savič si je podprl glavo. Mrzle, potne kapljice so mu stopile na gladko, belo čelo . . .

Prijetno je zapihljal v tihi poletni mesečini lehak zefir, zablestelo je nebroj zlatih cekinčkov v nedoglednih daljah, v večnosti . . . Koncipijent Savič se je pogreznil v težke misli. Niti čutil ni, kaj se godi krog njega, niti videl ni, kako se utrinjajo in izginjajo svetle zvezde druga za drugo, kako vesla mesec vedno niže in niže in obseva bister potok, da se koplje v srebru, in visoko drevje da meče gorostasne sence po peščenih tleh. Mrtvi molk je zavladal krog in krog, — toda čuj! — koprneč, hrepeneč je ubral slavček solzne akorde v tihem gaju. In ta glasek je bil tako mil, tako ljubko zategnjen, sedaj zopet pretrgan, kakor šepetanje in valovanje nešteti valčkov na neizmerni morski gladini, ko zagomzé na milijone, poljublajoč drug drugega, umirajoč drug za drugim . . .

Koncipijent Savič si je brisal mrzle, potne kapljice raz čelo . . .

Mesec je zasijal v njegovo nizko sobo . . . Magično so se lomili blede nje trakovi od stene do stene, zatrepotali na zrcalu, odskakovali v temni kotiček in preplašili subega pajka s silno dolgimi nogami, da se je spustil po tenki niti navzdol in se skrila v malo razpoklino v zid.

„Prijatelj, in ti se čudiš, ti tega ne veruješ? Včeraj zvečer sem sedel čisto sam v drevoredu na klopici. Žive duše nisem videl ne na levi, ne na desni. Tako tesno mi je bilo v prsih, skoro strah, dasi sam ne vem zakaj. Večerni vetrec se je igral s peresi kostarjev, obrnil ta ali oni odpadli listič na drugo stran, drsel po bilkah in cvetju na livadah, mehko božal in upogibal šibko travo, da se je dotaknila tal in dvignila po konci, zamajala in zatrepotala . . . Sicer pa je ovil tajnostni mir vso naravo, mene in mojo dušo . . . Hipoma je zabrzela lahka, pozorna, komaj vidna megla mimo mene, v uho mi je razvenelo nekaj, čutil sem gorko dihanje, mehke roke so se oklenile mojega vratu, dolg, gorak poljub mi je zaigral na ustnih, — ah bil je to najslajši poljub, kar sem jih dobil kedaj od nje . . . Razločno, jasno, kadar beli dan, sem zaslišal njene tako mile besede: Ali me še ljubiš, ko bivam tako daleč . . . daleč od tebe?“

Zadrgetal sem po celem životu, duša mi je zaplakala, vstal se vznemirjen, preplašen, moja roka je trepetaje iskala najlepšega najčistejšega bitja, — pa zaman: izginila je, kakor rosna kapljica, skrita v čašici nežne cvetke, pozdrsne po nji solčni pomen, da jo poljubi, vsesa in usrka v svoje mehko, zlatopeno naročje. Zdirjal sem domov v upu in strahu, v razkošju in blaženosti, v omahovanju in negotovosti . . .“

Koncipijent Savič se je tresel, trudni, motni pogled mu je počival na beli, skoro uveli liliji, ki se je močila v kozarcu, napolnjenim do vrha vode.

Adjunkt Vinko se je zganil, plaho pogledal krog sebe, čuden, doslej neznan strah mu je tesnil nemirne prsi . . .

„Odkodi ta lilija?“

„Utrgal sem jo na njenem grobu. Pred tednom sem bil tam. Sam ne vem, kako sem tja prišel. Moj namen gotovo ni bil. Hodil sem naprej in bogve kako in kaj: